

**3-SINF TABIIY FANLAR DARSLARIDA AMALIY ISHLARNI TASHKIL ETISHDA
DIDAKTIK MATERIALLARDAN FOYDALANISH TEXNIKASI**

Fakultet Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim kafedrası

Maxmudova Mavluda G'ulomaddin qizi

maxmudovamavluda21@gmail.com

[+998977770389](tel:+998977770389)

Ilmiy rahbar: Kamola Abrorxonova

Annotatsiya: ushbu tezisdá boshlang'ich ta'limning 3-sinf tabiiy fanlar darslarida amaliy ishlarni samarali tashkil etishda didaktik materiallardan foydalanish texnikasi yoritilgan. Tadqiqotda didaktik materiallarning turlari, ularning amaliy mashg'ulotlar jarayonidagi o'rni hamda o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini rivojlantirishdagi ahamiyati tahlil qilinadi. Shuningdek, didaktik materiallardan to'g'ri va maqsadga muvofiq foydalanish orqali o'quvchilarda mustaqil fikrlash, kuzatuvchanlik va tajriba o'tkazish ko'nikmalarini shakllantirish imkoniyatlari asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: didaktik materiallar, tabiiy fanlar, amaliy ishlar, boshlang'ich ta'lim, 3-sinf, ta'lim texnikasi.

Kirish

Boshlang'ich ta'lim bosqichi o'quvchilarda atrof-muhit, tabiat hodisalari va tabiiy jarayonlar haqidagi dastlabki ilmiy tasavvurlarni shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, 3-sinf tabiiy fanlar darslarida nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan uyg'unlashtirish o'quvchilarning mavzuni chuqurroq anglashiga xizmat qiladi. Shu jihatdan qaralganda, amaliy ishlarni tashkil etishda didaktik materiallardan foydalanish ta'lim samaradorligini oshiruvchi muhim pedagogik vosita hisoblanadi. Didaktik materiallar o'quvchilarning yosh xususiyatlariga mos holda tanlanganda, ularning darsga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi va bilimlarni ongli o'zlashtirishga yordam beradi.

Hozirgi kunda ta'lim jarayonida interfaol metodlar va zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan bir qatorda, didaktik materiallardan foydalanish texnikasiga ham alohida e'tibor qaratilmoqda. Tabiiy fanlar darslarida ko'rgazmali qurollar, tarqatma materiallar, modellar, rasmlar va tajriba jihozlari asosida tashkil etilgan amaliy ishlar o'quvchilarning mustaqil faoliyatini faollashtiradi. Bu esa ularda kuzatish, taqqoslash, xulosa chiqarish kabi muhim bilish jarayonlarining rivojlanishiga zamin yaratadi. Shu sababli 3-sinf tabiiy fanlar darslarida amaliy ishlarni samarali tashkil etishda didaktik materiallardan foydalanish texnikasini ilmiy-pedagogik jihatdan o'rganish dolzarb masala hisoblanadi.

Asosiy qism

3-sinf tabiiy fanlar darslarida amaliy ishlarni tashkil etish o'quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda olib borilishi lozim. Ushbu bosqichda o'quvchilar asosan ko'rgazmali-obrazli tafakkurga tayangan holda bilimlarni o'zlashtiradilar. Shu sababli didaktik materiallardan foydalanish texnikasi dars jarayonining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Didaktik materiallar orqali o'quvchilarda tabiat hodisalarini kuzatish, ularni solishtirish va oddiy xulosalar chiqarish ko'nikmalari shakllanadi.

Didaktik materiallar tabiiy fanlar darslarida turli shakllarda namoyon bo'lishi mumkin. Jumladan, rasmlar, sxemalar, jadvallar, maketlar, tabiiy obyektlar namunalari va tajriba uchun mo'ljallangan

jihozlar amaliy ishlarning samaradorligini oshiradi. Bunday materiallar yordamida o'quvchilar nazariy bilimlarni amaliy faoliyat orqali mustahkamlaydi. Ayniqsa, mavzuga mos tanlangan didaktik vositalar o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini sezilarli darajada oshiradi.

Amaliy ishlarni tashkil etishda didaktik materiallardan foydalanishning muhim texnik jihatlaridan biri ularni dars maqsadiga muvofiq holda tanlash va joylashtirishdir. Har bir material o'quvchilarning e'tiborini chalg'itmasdan, aksincha, mavzuning mohiyatini ochib berishga xizmat qilishi kerak. O'qituvchi didaktik materiallardan foydalanishda ularning xavfsizligi, qulayligi va yoshga mosligini ham inobatga olishi zarur.

3-sinf tabiiy fanlar darslarida amaliy ishlar ko'pincha guruhli va juftlikda tashkil etiladi. Bu jarayonda didaktik materiallar o'quvchilarning o'zaro hamkorligini kuchaytiradi. Guruhda ishlash davomida o'quvchilar materiallar bilan bevosita ishlaydi, tajriba o'tkazadi va natijalarni muhokama qiladi. Natijada ularda muloqot madaniyati, jamoada ishlash va o'z fikrini asoslab berish ko'nikmalari rivojlanadi.

Didaktik materiallardan foydalanish texnikasi o'qituvchidan puxta tayyorgarlikni talab etadi. O'qituvchi darsdan oldin amaliy ish mazmunini rejalashtirishi, foydalaniladigan materiallarni oldindan tayyorlab qo'yishi va ulardan foydalanish ketma-ketligini belgilab olishi lozim. Bunday yondashuv dars jarayonining uzluksiz va samarali kechishini ta'minlaydi hamda vaqtni tejashga xizmat qiladi.

Amaliy ishlar jarayonida didaktik materiallar orqali o'quvchilarning mustaqil faoliyatini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. O'quvchilar materiallar bilan ishlash jarayonida savollar beradi, kuzatishlar olib boradi va o'z xulosalarini chiqaradi. Bu esa ularning tanqidiy fikrlash qobiliyatini shakllantirishga yordam beradi. Shuningdek, bunday faoliyat o'quvchilarda ilmiy izlanishga qiziqish uyg'otadi.

Zamonaviy ta'lim talablaridan kelib chiqib, tabiiy fanlar darslarida an'anaviy didaktik materiallar bilan bir qatorda raqamli va interfaol vositalardan ham foydalanish muhim hisoblanadi. Elektron resurslar, interfaol taqdimotlar va multimedia materiallari amaliy ishlarni yanada qiziqarli va samarali qiladi. Ularning to'g'ri qo'llanilishi o'quvchilarning bilimlarni chuqur va mustahkam o'zlashtirishiga xizmat qiladi.

Xulosa

3-sinf tabiiy fanlar darslarida amaliy ishlarni tashkil etishda didaktik materiallardan foydalanish texnikasi ta'lim jarayonining samaradorligini oshiruvchi muhim omil hisoblanadi. Didaktik materiallar yordamida o'quvchilar nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan uyg'unlashtirib, tabiat hodisalari haqidagi tasavvurlarini kengaytiradilar. Bu esa ularning bilimlarni ongli va puxta o'zlashtirishiga zamin yaratadi.

Didaktik materiallardan maqsadga muvofiq va tizimli foydalanish o'quvchilarda mustaqil fikrlash, kuzatuvchanlik va tadqiqotchilik ko'nikmalarini rivojlantiradi. O'qituvchining metodik mahorati va didaktik materiallardan foydalanish texnikasini to'g'ri qo'llashi tabiiy fanlar darslarining sifatini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Abdullayeva N. Boshlang'ich ta'limda tabiiy fanlarni o'qitish metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2022.
2. Karimov B. Didaktik materiallardan foydalanishning pedagogik asoslari. – Samarqand: SamDU nashriyoti, 2023.
3. Qodirova M. Boshlang'ich sinflarda amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish. – Buxoro: BuxDU, 2024.

4. Raxmonov A. Tabiiy fanlar ta'limida innovatsion yondashuvlar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2025.
5. Xolmatova S. Boshlang'ich ta'limda didaktik vositalar va ularning samaradorligi. – Namangan: NamDU, 2023.

